

Marilynne Robinson este o romancieră și eseistă americană. S-a născut în 1943 în Sandpoint, Idaho și a absolvit magna cum laude, în 1966, cursurile Pembroke College, fostul colegiu pentru fete de la Brown University. Are un doctorat în engleză obținut la University of Washington în 1977.

Robinson a scris patru romane, *Housekeeping* (1980), *Galaad* (Gilead, 2004), *Acasă* (Home, 2008) și *Lila* (2014), toate foarte bine primite de critica de specialitate. Romanul său de debut, *Housekeeping*, a primit PEN/Hemingway Award și a fost finalist la Premiul Pulitzer, *Galaad* a obținut Premiul Pulitzer și National Book Critics Circle Award, iar *Acasă* a câștigat Premiul Orange și a fost finalist la National Book Award. A scris numeroase articole și eseuri, publicate în *Harper's Magazine*, *The Paris Review* și *The New York Review of Books*. Romanele lui Marilynne Robinson tratează teme precum viața rurală și credința, iar articolele sale ating subiecte diverse, cum ar fi relația dintre religie și știință, poluarea nucleară și politica americană contemporană.

În noiembrie 2015, *The New York Review of Books* a publicat o conversație în două părți între președintele Barack Obama și Marilynne Robinson despre istoria americană și despre rolul credinței în societate.

MARILYNNE ROBINSON

ACASĂ

Traducere din limba engleză
IRINA-MARINA BORȚOI

București
2019

– Te-ai întors acasă ca să rămâi, Glory! Da! spuse tatăl ei, stârnindu-i o tristețe profundă. Licărirea de bucurie din ochii lui fu repede înlocuită de compătimire. Ca să rămâi o vreme de data asta! se corectă el, și îi luă geanta, trecându-și mai întâi bastonul în mâna mai slabă. „Doamne Sfinte, se gândi ea, Tată Ceresc.“ În ultimul timp, așa începeau și se sfârșeau toate rugăciunile ei, care erau de fapt strigăte de uimire. Cum putea să fie atât de fragil? Și cum putea să fie atât de nesăbuit de hotărât să aplice regulile de curtoazie pe care le elaborase singur, agățându-și bastonul pe balustrada scărilor pentru a putea, Doamne, Dumnezeu, să-i ducă geanta până în cameră? O făcu însă, iar apoi rămase lângă ușă, încercând să-și revină.

– Asta e cea mai drăguță cameră. Așa spune doamna Blank. Arată spre ferestre. Ventilare încrucișată. Nu știu. Toate mi se par drăguțe. Râse. În fine, e o casă bună. În ochii lui, casa întrupa binecuvântarea generală a vieții sale, care era limpede, cu totul de netăgăduit. O recunoștea întotdeauna fără greș, mai ales când era încercat de o anume mâhnire. După moartea

mamei lor începuse să vorbească tot mai des despre casă de parcă ar fi fost o soție bătrână, frumoasă datorită fiecărei mângâieri pe care o adusese, fiecărei clipe de grație, în toți anii aceia lungi. Frumusețea aceea nu i se vădea oricui. Era prea înaltă pentru cartier, cu o față plată, un acoperiș turtit și sprâncene ridicate deasupra ferestrelor. Stil italian, spunea tatăl ei, dar era numai o presupunere, sau o încercare de a-i găsi o justificare rațională. În orice caz, izbutea să arate atât austeră, cât și pretențioasă, în ciuda verandei construite de el ca să dea satisfacție gustului local pentru socializare în serile calde de vară. Era o casă bună, spunea tatăl ei, însemnând că avea o inimă blândă în pofida aspectului bizar. Acum, grădinile și tufărișul erau în paragină, după cum sigur știa și el, deși rareori se aventura mai departe de veranda năpădită de vrejurile lulelei-turcului.

Nu că ar fi fost deosebit de prezentabile chiar și în vremurile bune. Joaca de-a v-ați ascunselea lăsase urme, la fel și crochetul și badmintonul și baseballul. „Ce v-ați mai distrat!” spunea tatăl ei, ca și cum ușoara paragină de acum însemna confetti și ambalaje de bomboane rămase după trecerea vreunei parade minunate. Și mai era stejarul din fața casei, mult mai bătrân decât cartierul sau decât orașul, care vălurea caldarâmul de la poalele sale și își azvârlea ramurile imponderabile deasupra drumului și peste curte, ramuri mai groase decât trunchiul oricărui copac obișnuit. Era o răsucire în trupul său care le amintea de un derviș uriaș. Tatăl lor spunea că dacă ar fi putut să vadă cum vede Dumnezeu, într-un timp geologic, l-ar fi văzut

țâșnind din pământ și întorcându-se către soare și întinzându-și brațele și desfătându-se cu bucuria de a fi un stejar în Iowa. Odinioară, de ramurile acelea fuseseră agățate patru leagăne care anunțau lumii rodnicia casei lor. Stejarul încă era verde, și pe lângă el viețuiau merii și cireșii și caișii, liliacul și luleaua-turcului și crinii sălbatici. Câțiva din stânjeneii mamei sale reușeau să înflorească. De Paște, ea și surorile sale încă mai puteau aduce în casă brațe de flori, iar tatăl lor clipea înlăcrimat și spunea: „Ah, da, da”, ca și cum ar fi fost vorba de o amintire, ca și cum florile acelea nu erau decât o amintire plăcută a florilor.

De ce această casă credincioasă și integră trebuia să-i pară atât de abandonată? Atât de tristă? Ochii privitorului, se gândi ea. Și totuși șapte dintre copiii tatălui său veneau acasă cât de des reușeau, și sunau, și trimiteau mesaje și daruri și lăzi cu grepfrut. Copiii acestora, de când puteau să țină în mână un creion și să mâzgălească, erau învățați să-și amintească de bunicul, apoi de străbunicul. Enoriașii și copiii și nepoții acestora îl vizitau pe tatăl ei cu o loialitate care i-ar fi pus puterile la încercare dacă noul preot nu le-ar fi atras atenția. Și mai era Ames, alter ego-ul tatălui ei, căruia el i se destăinuise atât de sincer și un timp atât de îndelungat, încât acesta devenise un al doilea tată pentru toți, nu în ultimul rând pentru că știa mai multe despre ei decât le-ar fi convenit lor. Uneori îl puneau pe tatăl lor să le promită că nu va spune nimănui, iar asta însemna să nu-i spună reverendului Ames, deoarece era mult prea discret ca să repete vreo confidență în altă parte decât în confesionalul bucătăriei

ascetice de burlac a lui Ames, unde, presupuneau ei, rezervele obișnuite erau date uitării. Și ce nu trebuia să spună tatăl lor? Că îl pârau pe Jack, că îi relatau ce zisese Jack, ce făcuse Jack sau ce părea că are de gând să facă.

„Trebuie să știi, spunea tatăl lor. Pentru binele lui.“ Așa că îl pârau pe bietul lor frate netrebnic, însă el era conștient de asta și, deopotrivă iritat și amuzat într-un fel sumbru, avea grijă ca ei să fie informați sau dezinformați și le trezea deliberat suspiciuni pe care simțeau că trebuie să le dea mai departe, oricare le-ar fi fost îndoielile, pentru a evita ca tatăl lor să mai aibă de-a face cu șeriful. Nu erau genul de copii care să bârfească. Din contră, respectau un cod strict care le interzicea acest lucru, și făceau o excepție pentru Jack numai pentru că le era frică să procedeze altfel. „O să-l bage la închisoare?“ se întrebaseră speriați atunci când fiul primarului își găsise pușca de vânatoare în hambarul lor. Dacă ar fi știut, ar fi putut s-o dea înapoi, scutindu-și tatăl de surpriza neplăcută și de umilință. Sau măcar ar fi putut să-l prevină, ceea ce l-ar fi ajutat să-și recapete calmul, să simtă ceva mai puțin supărător decât frica pură.

Dar nu, nu-l băgaseră la închisoare. Jack, stând alături de tatăl său, își ceruse iertare încă o dată și fusese de acord să măture treptele primăriei în fiecare dimineață timp de o săptămână. Și chiar plecase de acasă devreme în fiecare dimineață. La primărie se strânseseră frunze și semințe de arțar până la sfârșitul săptămânii, când primarul le măturase singur. Nu. Tatăl său îi lua mereu apărarea, și de obicei faptul că

tatăl său era tatăl său elimina necesitatea oricărei alte intervenții. Iar băiatul își putea cere iertare la fel de fluent cum rosteau Crezul apostolic ceilalți membri ai familiei Boughton.

Deceniul de trădări, minore și majore, fusese cu atât mai greu de suportat în condițiile în care fiecare tabără știa că stăteau cu toții la pândă să surprindă vreo abatere sau vreo tentativă în acest sens; mai grav, Jack nu le plătea niciodată cu aceeași monedă, poate pentru că năzbâtiile lor erau pur și simplu prea neînsemnate ca să-l intereseze. Dacă am afirma că aveau conștiința încărcată din cauza lui Jack ar însemna să exagerăm puțin. Cu siguranță că avusese motivele sale ca să stea departe în toți acei ani, refuzând orice contact cu ei. Asta presupunând, rogu-Te, Doamne, că era în viață. Ar fi fost ușor de imaginat în retrospectivă că Jack se săturase de toate, deși știau că nu făcea decât să practice un joc sumbru. Uneori, tot ce părea să-și dorească era să aibă pur și simplu încredere într-un frate, într-o soră. Își aminteau că i se întâmpla să fie chiar candid, să vorbească aproape cu sinceritate. Apoi rădea, dar se poate să fi fost doar stânjenală.

Erau atenți cu tatăl lor după tot acest timp în parte pentru că erau conștienți de amărăciunea sa. Și erau foarte îngăduitori unii cu alții, și joviali, și le plăcea să-și amintească de vremurile bune și să se uite pe fotografii vechi, astfel încât tatăl lor să râdă și să spună: „Da, da, era ceva de tras cu voi.“ Toate acestea pot să fi fost mai acute din cauza poverii de pe cuget, sau, dacă nu, din cauza unei mâhniri pe care o resimțeau ca pe o vinovăție. Frații ei cuminiți, îngăduitori și joviali

erau cuminiți, îngăduitori și joviali în mod conștient și vizibil. Chiar și în copilărie fuseseră cuminiți cu adevărat, dar și pentru a fi percepuți astfel. Era ceva care aducea tulburător de mult cu ipocrizia în toată această situație, deși o făceau doar ca să compenseze atitudinea lui Jack, a cărui nesupunere era atât de ostentativă, încât le umbrea întregul cămin. Erau atât de fericiți pe cât își putea dori tatăl lor, ba chiar mai fericiți. Atâta veselie! Și tatăl lor râdea, dansa cu ei pe muzică pusă la fonograf, cânta cu ei în jurul pianului. Ce familie minunată formau! Iar Jack, dacă era acolo, se uita zâmbind și se ținea deoparte.

Acum, ca adulți, aveau atâta grijă să se strângă de sărbători, încât Glory nu mai văzuse casa goală și tăcută de ani de zile, din copilărie. Când ceilalți pleaseră la școală rămăsese mama ei, iar tatăl, încă în putere, făcea zgomot venind, plecând, cântând, mormăind. „Nu știu de ce trebuie neapărat să trântescă ușa aia!” spunea mama ei când el era plecat să-și vadă de treburile lui preoțești sau să joace dame cu Ames. Aproape sărea treptele când cobora. Necazul cu Jack și iubita lui și bebelușul îl șocase, îi încovoiasse umerii, dar încă mai era destul de robust, plin de țeluri. Apoi, când slăbiciunea îl copleșise în cele din urmă, și după ce murise mama lor, încă mai exista agitația familiei, verișorii care glumeau și se ciondăneau, care distrăgeau și întrerupeau conversațiile adulților destul de des încât să țină departe întrebările referitoare la situația ei. Încă mai predai, ești tot logodită, da, logodnele lungi sunt cele mai bune. De două ori logodnicul său o însoțise, strânsese mâinile tuturor și

zâmbise sub privirile lor atente și pline de tact. Fusesse la ei acasă. Nu putuse să stea mult, dar îl cunoscuse pe tatăl ei, care afirmase că îl simpatiza, ceea ce ușurase oarecum suspiciunile. Ale lor și ale ei. Acum iat-o singură aici cu bietul, bătrânul papa, tristul, bătrânul papa, pe umărul căruia mulți prezbiterieni de peste douăzeci de ani din Galaad plânseseră la un moment dat. Nu era nevoie să spună nimic, dar nici nu spera să poată ascunde ceva.

Orașul îi părea diferit, acum că se întorsese ca să locuiască acolo. Era obișnuită ca Galaad să fie subiectul și scena unor amintiri nostalgice. Tuturor fraților și surorilor cu excepția lui Jack le plăcea să vină acasă, dar întotdeauna erau dornici să plece din nou. Le erau tare dragi locul acesta și vechile povești, și totuși se împrăștiaseră în cele patru zări. Trecutul era un lucru foarte frumos, atât timp cât rămânea departe. Dar acum că se întorsese ca să rămână, după cum spusese tatăl ei, amintirile deveneau apăsătoare. Să le lase astfel să iasă din matcă și să se transforme în prezent și poate chiar și în viitor – cu toții știau că era ceva ce urma să regrete. Tremura la gândul că aveau s-o compătimească.

Majoritatea familiilor își demolaseră clădirile de mult și își vânduseră pășunile. Case mai mici, în stiluri mai recente, răsăriseră între ele în număr destul de mare cât să facă bătrânele construcții să pară din ce în ce mai stinghere. Casele din Galaad stătuseră odinioară pe terenuri mici, cu straturi de flori și tufe de zmeur și cotețe de găini, cu șuri de lemn, căsuțe de iepuri și șoproane pentru o vacă sau două, un cal sau

doi. Acestea erau pur și simplu lucrurile necesare vieții. Automobilul era cel care schimbaseră situația, spunea tatăl ei. Oamenii nu mai trebuiau să se aprovizioneze la fel ca înainte. Era o pierdere – pentru flori nu exista îngrășământ mai bun ca găinațul de pasăre.

Familia Boughton, care păstra totul, își păstrase pământul, șopronul gol, șura nefolositoare, livada necurățată și pășunea fără cal. Acolo, pe terenul de nestrămutat al copilăriei lor, frații și surorile ei puteau rememora acei ani în cel mai mic detaliu, și chiar o făceau; făceau apel la propriile lor amintiri, dar mai adesea la amintirea comună pe care nu simțeau vreo nevoie specială să o fragmenteze. Se uitau la fotografii și își aminteau de vremurile de odinioară și râdeau, iar tatăl lor era foarte mulțumit.

Proprietatea Boughton se întindea în spatele casei într-o fâșie lată care făcea cât două străzi, acum că orașul crescuse și se întinsese îndeajuns cât să aibă străzi. Ani de zile un vecin – încă îi spuneau domnul Troțki pentru că Luke, întors acasă de la facultate, îl poreclise așa – plantase lucernă pe jumătate din parcelă, iar tatăl ei își căutase uneori cuvintele pentru a-și exprima iritarea. „Măcar dacă m-ar întreba“, spunea el. Ea era prea mică la vremea respectivă ca să înțeleagă puciul lucernei, și abia la facultate începuse să priceapă ce voiau să spună vechile povești, că era vorba de fapt de ațâțarea și arderea mocnită a unor focuri care arseseră cu furie altundeva, altcândva. O bucura gândul că Galaad era o parte din lumea despre care citea și își dorea să-i fi cunoscut pe domnul Troțki și pe soția sa, însă, chiar atunci când ea termina anul doi, bătrânii abandonaseră

orașul Galaad nebuniei sale într-o criză de indignare ale cărei detalii nu le aflase nimeni.

Pământul care făcea obiectul controversei ar fi rămas pârloagă dacă vecinul nu l-ar fi lucrat, iar lucrerna era bună pentru sol; gluma, poate cu un grăunte de adevăr, era că vecinul, care părea altfel șomer și critica aspru rolul primordial al banilor în economia capitalistă, își dona producția unui văr de la țară, care îi dona la schimb o anumită sumă de bani. În orice caz, tatăl ei nu se convinsese niciodată pe deplin că se impunea să obiecteze. Vecinul era și agnostic, și probabil abia aștepta o discuție în contradictoriu pe teme de etică. După toate aparențele, tatăl ei nu voia să riște să mai piardă vreo astfel de dispută, după episodul stânjenitor în care încercase să interzică municipalității să construiască un drum pe pământul lui, pentru simplul motiv că tatăl lui s-ar fi opus, și bunicul la fel. Își dăduse seama de acest lucru într-o noapte lungă în care credința în justetea poziției sale se risipise precum ceața, fără o analiză prealabilă temeinică. Pur și simplu înțelesese, puțin după ora zece, și apoi reflectase cele șapte ore până în zori. Cazul său nu arăta mai bine la lumina zilei, așa că îi scrisese primarului o scrisoare simplă și demnă, evitând să facă vreo aluzie la expresia „ipocrit hrăpăreț“ pe care avusese senzația că o rostise primarul pe sub mustăți în urma lui, la finalul unei discuții pe care el o considerase destul de plăcută. Le vorbise despre această situație la masa de seară și o utilizase de mai multe ori ca să-și illustreze predica, deoarece credea cu tărie că atunci când Domnul îi

dădea o lecție morală nu i-o dădea doar pentru folosul propriu.

În fiecare primăvară, vecinul cel agnostic conducea tractorul de împrumut cu spatele drept și umerii ridicați ai unui om gata să răspundă la provocări. Deși era nesociabil din fire, îi striga voios pe trecători ca să arate că nu avea nimic de ascuns, vrând probabil să-i demonstreze reverendului Boughton, și orașului întreg, că tocmai îi greșea încălcându-i proprietatea. Aceasta era exact acțiunea împotriva căreia creștinii își puneau la bătaie soarta propriilor suflete, deoarece, dacă își ascultau propriile rugăciuni, erau obligați să-i ierte pe cei care le greșeau.

Tatăl ei trăia într-o stare vizibilă de iritare până când dădea colțul ierbii, dar era gata să renunțe la ceartă. Știa că vecinul lui îl făcea de rușine în public an după an, la însămânțare și la cosit, nu doar ca să-i păstreze vie amintirea opoziției sale prost gândite față de construirea drumului, ci și ca să fie răzbunat într-un oarecare grad pentru veacurile de ipocrizie religioasă, după cum vedea el lucrurile în agnosticismul său neabătut.

Odată, cinci din cei șase tineri Boughton – Jack era altundeva – se jucaseră înverșunați, fără bucurie, de-a vulpea și găștele în lanul de lucernă, lucerna cea frumoasă, atât de verde că era aproape albastră, atât de succulentă că îi lucea rouă pe frunzulițe chiar și în miezul zilei. Nu fuseseră conștienți de dorința de represalii înainte ca Dan să fugă în lan după o minge de baseball; Teddy fugise după el, iar Hope și Gracie și Glory se repeziseră pe urmele lor. Cineva strigase „Vulpea și

găștele”, și alergaseră de jur împrejur ca să formeze un cerc mare, și apoi ca să facă diametrele, cu răsuflarea tăiată, cu trifoii rupându-se atât de fraged sub tălpile lor, încât le stârnea regrete pentru răul pe care-l săvârșeau chiar atunci. Alunecaseră și căzuseră în mlaștina vegetală și își pătaseră genunchii și palmele, până când satisfacția răzbunării fusese depășită în inimile lor de convingerea că erau într-o mare belea. Se jucaseră în continuare până la ora cinei. Când dăduseră buzna în bucătărie într-un damf de sudoare de copil și lucernă tăvălită, mama lor scosese un sunet ascuțit din gât și strigase: „Robert, ia uite ce-avem noi aici!”

Ușoara mulțumire de pe chipul tatălui lor le confirmă temerea: era bucuros să poată face o demonstrație de smerenie creștină într-o formă atât de neechivocă, încât vecinul n-o putea resimți decât ca pe o mustrare.

– Desigur că va trebui să vă cereți iertare, le spuse. Părea aproape sever, doar puțin amuzat, doar puțin satisfăcut. Ați face bine să mergeți mai iute, adăugă el, deoarece, după cum învățaseră, o scuză oferită de bunăvoie avea un efect mult mai mare decât dacă ar fi părut constrânși de partea ofensată, și, cum vecinul era un om iute la mânie, balanța dreptății relative putea să se incline cu ușurință împotriva lor. Așadar, cei cinci copii porniră spre casa din cealaltă parte a străzii. Undeva pe drum Jack îi prinse din urmă și se alătură alaiului, ca și cum penitența trebuia întotdeauna să-l includă și pe el.

Bătură la ușa casei maronii, iar soția vecinului le deschise. Părea destul de încântată să-i vadă, și deloc